

KS. MAREK CHMIELEWSKI

Instytut Teologii Duchowości KUL

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU TEOLOGII DUCHOWOŚCI KUL ZA ROK AKADEMICKI 2005/2006

1. Struktura Instytutu i skład personalny: W sprawozdawczym roku akademickim Instytut Teologii Duchowości składał się z 4 katedr: Katedra Teologii Duchowości Katolickiej (kierownik: ks. dr hab. Marek Chmielewski, prof. KUL), Katedra Historii Duchowości (kierownik: ks. dr hab. Jarosław M. Popławski, prof. KUL), Katedra Psychologii Eklezjalnej (kierownik: prof. dr hab. Antoni J. Nowak OFM) i Katedra Duchowości Akcji Katolickiej (kurator: o. prof. dr hab. Antoni J. Nowak OFM).

W minionym roku akademickim Instytut Teologii Duchowości liczył 9 pracowników naukowo-dydaktycznych zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin, w tym 2 profesorów zwyczajnych z tytułem profesora, 2 profesorów nadzwyczajnych, 1 doktor habilitowany na stanowisku adiunkta i 4 doktorów na stanowisku adiunkta. Ponadto dwóch pracowników zatrudnionych było na podstawie umowy o dzieło.

Na Kursie Wyższym w roku sprawozdawczym studiowało 37 osób, w tym 10 świeckich: rok I – 5 osób (w tym 2 świeckie), rok II – 18 osób (w tym 3 świeckie), rok III – 6 osób (w tym 3 świeckie), rok IV – 8 osób (w tym 2 świeckie).

W działającym w ramach Instytutu Podyplomowym Studium Duchowości Katolickiej w sprawozdawczym roku akademickim studiowało w sumie 27 osób (I rok – 14 osób, II rok – 13 osób).

2. Dydaktyka: Zajęcia odbywały się zgodnie z zatwierdzonym planem.

W czterech seminariach doktorskich brało udział łącznie 46 osób, zaś w trzech seminariach magisterskich uczestniczyło 75 studentów z kursu A i B.

W roku akad. 2005/2006 obroniono 8 doktoratów (po 3 u o. prof. A. J. Nowaka i ks. prof. M. Chmielewskiego oraz po 1 u ks. prof. J. Misiurka i ks. prof. J. M. Po-

pławskiego). Do egzaminu licencjackiego w dniu 30 V 2006 r. przystąpiło 17 osób, obroniono 59 magisteriów (w tym 43 eksternistyczne).

Napisano recenzji: doktorskich – 12, magisterskich – 65.

3. Prace badawcze: Oprócz bieżącej działalności badawczo-naukowej, pracownicy Instytutu zorganizowali w dniach 25-26 XI 2005 sesję naukową w ramach XXX Dni Duchowości nt. „Jan Paweł II – mistrz duchowy”

Aktualnie realizowany jest przez ks. M. Chmielewskiego autorski grant z KBN. W grudniu 2005 roku zakończono grant promotorski ks. dr. T. Knopa pod kierunkiem ks. M. Chmielewskiego.

4. Publikacje: Pracownicy Instytutu opublikowali: książek autorskich – 6, książek redagowanych – 6 i artykułów naukowych – 72, nie licząc różnych drobnych publikacji o charakterze popularyzatorskim lub duszpasterskim.

Staraniem pracowników Instytutu wydawane są: „Roczniki Teologiczne” z. 5 – „Teologia duchowości” i serie wydawnicze: „Homo meditans” – 24 tomy, „Homo orans” – 4 tomy i „Duchowość w Polsce” – 10 tomów.

5. Wystąpienia publiczne: Pracownicy Instytutu w roku akad. 2005/2006 uczestniczyli w sesjach i sympozjach naukowych wygłaszając łącznie 38 wykładów, referatów lub odczytów.

Ponadto brali udział w audycjach i wywiadach, m.in. w Radio Maryja, Radio Lublin, Radio eR, TV Trwam, TVP i w innych rozgłośniach. Ks. prof. M. Chmielewski w każdy czwartek w Radio Maryja i TV Trwam kontynuuje cykl krótkich konferencji na temat duchowości.

6. Awanse, osiągnięcia i zaangażowanie społeczne: Z dniem 1 IX 2005 r. ks. prof. M. Chmielewski objął funkcję prodziekana Wydziału Teologii KUL.

W grudniu 2005 r. dr Teresa Paszkowska uzyskała zatwierdzenie przez CK stopnia doktora habilitowanego z teologii duchowości.

Ks. dr W. Seremak pełnił funkcję opiekuna I roku INoR.

ZOFIA PAŁUBSKA

Instytut Leksykograficzny KUL

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM „ANIOŁOWIE I DEMONY” XXXI DNI DUCHOWOŚCI (24-25 listopada 2006)

Dwudniowe ogólnopolskie sympozjum zgromadziło w Auli im. S. Kardynała Wyszyńskiego pracowników naukowych i absolwentów Wydziału Teologii, związanych głównie ze Stowarzyszeniem Teologów Polskich i jego członków z całego Kraju, a także duchowieństwo, osoby zakonne, studentów i wielu Lublinian, w imieniu Organizatorów zapraszanych przez duszpasterzy lubelskich parafii.

Obrady Sympozjum otworzył dyrektor Instytutu Teologii Duchowości, ks. dr hab. Jarosław Popławski, prof. KUL, kierownik Katedry Historii Teologii Duchowości KUL. Uzasadnił temat wiodący sesji, zwracając uwagę na obecność aniołów, jako wspólnoty, od początku stworzenia, oraz na ich rolę pośredniczącą między Bogiem a człowiekiem przez całe dzieje zbawienia, a także na destrukcyjną funkcję aniołów zbuntowanych – demonów.

Ks. dr hab. Marek Chmielewski, prof. KUL, prodziekan Wydziału Teologii, przywitał osoby zaproszone do wygłoszenia referatów oraz wielu dostojnych gości, przybyłych z różnych ośrodków naukowych w Kraju. Również on zwrócił uwagę na realne istnienie świata duchów, aczkolwiek zaznaczył, że musimy je przyjmować mocą naszej wiary. Powołał się na nicejsko-konstantynopolitański symbol wiary, obowiązujący wiernych Kościoła katolickiego. Przypomniął, że cały niewidzialny świat duchów jest rzeczywistością realną mocą wiary. Ponadto dojrzała wiara każe pytać tych, którzy wiedzą na ten temat więcej (Ks. Dziekan mimochodem uzasadnił celowość zorganizowania tej sesji naukowej). Wprowadzając w teologiczne ujęcie duchów, istot niewidzialnych – dobrych i złych – zaznaczył, że są osobami przewyższającymi wszystkie stworzenia widzialne. Nadmienił też, że duchy z natury dobre stały się złymi – zaczęły budować własne królestwo, siejąc złość i nienawiść. Bóg dopuszcza ich destrukcyjne działanie, ale nie możemy się go bać. Mamy żyć tak, by duch zły bał się nas. Zauważył, że świat duchów wzbudza zainteresowanie ludzi z kręgu kultury europejskiej. Jego natężenie nastąpiło w okresie Średniowiecza i Baroku, natomiast redukcja w Oświeceniu i w czasach współczesnych. Zadaniem XXXI Dni Duchowości było pobudzenie wrażliwości na świat osób niewidzialnych, lecz obecnych.

Przewodniczenie pierwszej sesji objął ks. dr Stanisław Zarzycki z Instytutu Teologii Duchowości KUL. Jako pierwszego zaprosił do odczytu ks. dra Aleksandra Posackiego SJ: *Problem współczesnej demonologii*. Referujący wymienił rodzaje demonologii: teologiczną, filozoficzną, gnostycką, magiczną, ludową, literacką i ufologiczną. Ustosunkowując się do demonologii teologicznej zaznaczył, że istnienie demonów

zostało potwierdzone powagą Nauczycielskiego Urzędu Kościoła, a także przez papieża Jana Pawła II, w 1999 r. zatwierdzającego rytuał egzorcyzmu. Zwrócił uwagę na związek szatana z grzechem człowieka. Przewodniczący sesji ks. dr Stanisław Zarzycki podkreślił wagę krytycznego myślenia w nauce o demonach.

Kolejnym referentem był ks. dr Marian Piątkowski, koordynator egzorcystów w Polsce. W ramach referatu *Posługa kapłana egzorcysty* powiedział on, że wznowiona posługa egzorcystyczna otwiera oczy na cierpienia, którym nie może zaradzić ani medycyna, ani psychologia. Można im zaradzić, przy Bożej pomocy, przez wysłuchanie i modlitwę.

Cierpienia, złe emocje może wywołać działanie złego ducha. Cierpi również szatan, ale nie chce widzieć Pana Boga. Zgrzeszył dobrowolnie, za namową Lucyfera, najpiękniejszego z aniołów, który chciał być niezależny od Boga, chciał rządzić aniołami i światem. Nie może znieść myśli, że Bóg-Człowiek będzie rządzić człowiekiem, a w dodatku Maryja będzie ponad aniołami. Czuje satysfakcję z czynienia zła. Wyrzucany z człowieka próbuje zemścić się na egzorcystach.

Walkę z szatanem toczy każdy człowiek – podsumował prowadzący pierwszy etap sesji, ks. dr S. Zarzycki, i wskazał że jest nią walka z grzechem.

W konwencji tematycznej sesji nauczał podczas Mszy Świętej abp Bolesław Pylak, który zwrócił uwagę na miłość jako dominujący rys duchowości chrześcijańskiej. Chrystus przemienił świat i po nim szatan nie ma prawa ingerować w życie człowieka, jeśli on sam mu na to nie pozwoli. Nawet w przypadku własnego przyzwolenia lub dopustu Bożego człowiek nie jest pozbawiony nadziei na powrót do Chrystusa. Bóg daje łaskę zwyciężenia szatana w sakramentalnej obecności, w akcie pokuty i pojednania. Pod przemieniającym działaniem Ducha Świętego i przewodnictwem Jezusa Chrystusa wraca człowiek do domu Ojca.

Sesję popołudniową prowadził ks. dr Waldemar Seremak, a jako pierwszy wystąpił ks. dr Henryk Skoczylas, michalita. Przedmiotem jego wykładu był *Kult św. Michała Archanioła*. Mówca przedstawił rozwój kultu Archanioła od początku historii zbawienia, po czas obecny. Przytoczył zapisy biblijne, odwołujące się do jego zawołania: „Któż jak Bóg”, wyakcentował jego specjalne orędownictwo wobec Narodu Wybranego. Ukazał rozwój kultu w Kościele Chrystusowym, utrwalonego m.in. w sanktuariach i wezwaniach świętyń. Zaznaczył, że do Polski został przeszczepiony wraz z chrześcijaństwem, a jego najstarszymi śladami są XI- i XII-wieczne wezwania kościołów w Gnieźnie, Krakowie, Płocku, Poznaniu, później w Lublinie, Lwowie, Nieświeży, Wilnie, nazewnictwo geograficzne i osobowe. Przez Bł. Bronisława Markiewicza, założyciela zgromadzenia michalitów i michalitek, uznany został za najpotężniejszego, po Najświętszej Maryi Pannie, patrona. Jest postrzegany jako Boży wojownik, uczestnik Bożego sądu nad człowiekiem, obrońca, uzdrowiciel, opiekun w chwili śmierci, przewodnik dusz do Nieba. Najstarsze formularze mszalne, poświęcone Archaniołowi, pochodzą z IV wieku. W ikonografii przedstawiany jest z mieczem i wagą (na szalę wlewa Krew Chrystusa, która przeważa winy człowieka).

Jedną z „barw” sesji była refleksja nad spirytyzmem, prowadzona przez o. prof. dra hab. Antoniego Nowaka. Podał najprostszą definicję spirytyzmu – „zaprzysiężenie duchom za pośrednictwem osób ludzkich” Zapewnił, że jest on obcy wierze chrześcijańskiej, według której śmierć zrywa wszelkie ludzkie kontakty. Śmierć jest prze-

ściem z ziemskiego życia do życia dusz w Bogu. Jedynym „domem na tym świecie”, gdzie Bóg i człowiek mieszkają razem, jest Kościół Święty.

W kręgu psychologicznego czuwania człowieka nad własną kondycją duchową utrzymany został kolejny referat – *Walka z pokusą* – wygłoszony przez dr hab. Teresę Paszkowską SNMPN. Wielką pokusą stworzenia jest chęć bycia większym niż Bóg. Nieuprawnione pragnienie Anioła zdegradowało go do pozycji mniejszej od stanu wyjściowego. Bóg dopuszcza pokusę i daje stworzeniu możliwość wolnego rozstrzygnięcia. Jednak, w Osobie Jezusa Chrystusa, domaga się od człowieka modlitwy, by nie ulegał pokusie (por. Łk 22, 40). Prelegentka zaznaczyła, że następstwem spolegliwości wobec szatana i własnej słabości staje się grzech – stan niewierności, duchowego zniewolenia. Remedium na nie jest poddanie się woli Bożej, na wzór m.in. św. Franciszka z Asyżu czy św. Faustyny Kowalskiej. Święci i Aniołowie służą człowiekowi pomocą. Jednak miejscem najwydatniejszego umocnienia człowieka jest Liturgia Święta odprawiana we wspólnocie Kościoła.

Na temat związku duchowości człowieka z muzyką wypowiedział się prof. dr hab. Antoni Zoła w referacie „*Diabolus in musica*”, czyli *problemy z ideą porządku*. Muzyka jest łącznikiem z kosmosem, jest sposobem wypowiadania się, wyrażania duchowej harmonii i dysharmonii.

Drugi dzień obrad poprzedziła liturgia Mszy Świętej w Kościele Akademickim z homilią bpa prof. dra hab. Andrzeja Siemieniewskiego. Wydobył on liturgiczne odniesienia do rzeczywistości anielskiej – *Gloria* pochodzi od anielskiego śpiewu, do obecności aniołów i archaniołów odwołuje się tekst *Prefacji i I Modlitwa Eucharystyczna*.

W sesji przewodzonej przez ks. dra Krzysztofa Burskiego pierwsza referentka, dr Anna Walulik CSFN, z Ignatianum w Krakowie, omówiła udział informacji o aniołach w katechezie dzieci. W referacie *Świat duchów w katechezie* zwróciła uwagę na ryzykowne zbytnie antropomorfizowanie w przedstawianiu duchów, a także niezrozumiałość, jej zdaniem, symbolikę religijną. Postulowała ograniczyć w katechezie temat duchów do ich działania.

Bp Andrzej Siemieniewski poświęcił swoje wystąpienie omówieniu *Ruchów odnowy charyzmatycznej wobec aniołów i demonów*. Znakiem obecnych czasów jest niewiara w realne istnienie i działanie duchów i spychanie ich do wierzeń mitologicznych. Poza tym, zbyt dużo fascynacji, w tym zakresie, wywołują duchy złe, demoniczne. Istnieje potrzeba urealnienia obrazu działania duchów demonicznych w szerzeniu grzesznej rzeczywistości i równoważnego ukazania wpływu duchów dobrych na uwalnianie świata od zła. Zwrócił uwagę, że chrześcijański ruch charyzmatyczny urealnia świat duchów.

Referat ks. prof. dra hab. Jerzego Misiurka *Aniołowie w dziejach polskiej duchowości* ukazał historię percepcji świata duchów w rozwoju chrześcijańskiej duchowości. Życie modlitewne na Ziemiach Polskich od początku nacechowane było odwoływaniem się do aniołów – średniowieczny *Modlitewnik Gertrudy* zawiera modlitwy do Ducha Świętego o obronę przed diabłem, do Archanioła Michała, patrona śmierci, a także Gabriela i Rafała za cały lud. W XIV-wiecznej *Harfie duchowej* ukazał modlitwy do Anioła Stróża. Do modlitwy za pośrednictwem aniołów wzywały *Kazania Świętokrzyskie* i *Kazania Gnieźnieńskie*. Także w późniejszym okresie przywoły-

wano aniołów w modlitwach (Kasper Drużbicki, *Meta Cordium*), a szatanowi przypisywano trudności w modlitwie (Mikołaj z Mościsk). Antagonistycznemu działaniu duchów dobrych i złych poświęcane były staropolskie widowiska teatralne. W czasach nowszych wiele osób o bogatym życiu duchowym odwoływało się do świata dobrych duchów – np. Stanisław Papczyński, Bronisław Markiewicz, Honorat Koźmiński, Maria Karłowska, Faustyna Kowalska, Roberta Babiak. Aniołom poświęcił traktat teologiczny ks. Wincenty Granat. Ksiądz Prelegent poinformował, że istnieje propozycja ustanowienia w liturgii święta Anioła Stróża Polski.

Sesję zamknęło wystąpienie ks. dra hab. Jarosława Popławskiego, prof. KUL, *Aniołowie w doświadczeniu mistycznym s. Wandy Boniszewskiej stygmatyczki*. Jej udręki ze strony szatana porównał z przeżyciami duchowymi Marty Robin. Dzięki Eucharystii i angelofaniom obroniła się przed pokusami i brutalnymi atakami szatana. Otwierając się na współpracę z aniołami poznawała tajemnice Trójcy Świętej.

Na zakończenie obrad, pod przewodnictwem ks. Dziekana Marka Chmielewskiego, odbyła się dyskusja z aktywnym udziałem słuchaczy uczestniczących w sesji.